

# התפתחות מינית בגיל הילדות



**אפרת גוטליב**  
מחנכת למיניות בריאה  
"מדברים מיניות" - מיזם חינוכי לשינוי חברתי

# מה היה החינוך המיני הראשון שקבלתן?

- באיזה גיל הוא היה?
- ממי קבלתן?
- מה היו המסרים?
- איזה זיכרון מתלווה למסרים?
- מה היו התחושות והרגשות?
- איך החינוך המיני שקבלתן משפיע עליכן כיום?

# מהי מיניות?

מכלול המחשבות, הרגשות, החוויות,  
האמונות, הזיכרונות, הרצונות, הדעות  
וההתנהגויות בנוגע למין וליחסי מין.

## מה היא מיניות?

מיניות בבני אדם היא הדרך בה בני אדם חווים ומבטאים את עצמם כיצורים מיניים למיניות יש היבטים ביולוגיים, רפואיים, פיזיולוגיים, פסיכולוגיים וסוציולוגיים. בנוסף יש לה היבטים בריאותיים ורגשיים מבחינה תרבותית זוהי תופעה חברתית מיניות ויקיפדיה

## מה היא מיניות?

מיניות היא לא מה שאנחנו עושים, היא מי שאנחנו  
Sexuality is not what we do, it defines who we  
are

## מושגי יסוד: מה בין מין מגדר ומשיכה מינית?

מין:

מייצג את איברי המין שאיתם נולד/ה הילד/ה - פין ואשכים, פות ונרתיק

מגדר:

הזהות הפנימית של האדם, עם איזה מגדר הוא או היא מזהים את עצמם

משיכה מינית:

למי האדם נמשך ועם מי הוא בוחר לקיים קשרים זוגיים, רומנטיים ומיניים

# למה קשה לנו לדבר על מיניות?

- קשה ליצור ריחוק מהנושא.
- השפעת חינוך, אירועים בעבר, אמונות, דעות, חוויות והרגלים אישיים.
- חשש ממבוכה, מתגובת הסביבה.
- חשש משאלות אישיות או שאין עליהן תשובה.
- חוסר ידע, כלים, מיומנויות ושפה.

# איך להתחיל?

- מודעות והכרה בחסמים ובקשיים שלי הן תנאי להתמודדות איתם.
- לברר עם עצמי מה העמדות הדעות והערכים שלי
- להגדיר מה מטרת השיחה.
- להחליט באילו מילים נוח לי להשתמש.
- לנצל הזדמנויות לפתיחה בשיחה.
- לתרגל שימוש בכלים ושפה לפני השיחה.



## מיניות – הנחות יסוד:

באיזה גיל יש להתחיל לחנך ילד/ה למיניות בריאה?

חינוך מיטבי למיניות מתחיל עם לידת הילד/ה  
זו היא זכותם של כל הילדים והילדות  
חינוך למיניות בריאה הוא חובה, לא בחירה  
בשנת 2020 אין להורים פריווילגיה לא להעניק  
חינוך למיניות לילדים

## הנחות יסוד:

- ילדים הם יצורים מיניים מרגע לידתם ואפילו לפני
- מיניות היא נושא רגיש, פרטי שלעתים קרובות מביך לדבר עליו
- הורה שלא קיבל חינוך למיניות מיטיבה יתקשה להעניק חינוך כזה לילדיו
- החשיפה לתכנים מיניים כיום מתחילה בגיל 9 בערך והולכת ומתרחבת משנה לשנה

# התייחסות מבוגרים למיניות ילדית

- התנהגויות מיניות של ילדים ומתבגרים נתפסות לעתים קרובות כמקור לאי נוחות, מבוכה ואף דאגה של המבוגרים סביבם
- גישה חיובית להתפתחות מינית טבעית של ילדים תעזור להם לפתח דימוי עצמי ודימוי גוף חיוביים
- תגובות שליליות עלולות לגרום לבושה, אשמה והשפלה ולקושי לפתח יחס חיובי למיניות בעתיד

# שלבים בהתפתחות מינית

- התפתחות מינית מתחילה בשלב העוברי
- מושפעת מגורמים ביולוגיים, פסיכולוגיים, חברתיים ומשפחתיים
- ביטויי מיניות קיימים מהלידה לאורך מעגל החיים
- לכל גיל יש התנהגויות מיניות תואמות
- חשוב להכיר התנהגויות מיניות תואמות גיל, התפתחות פיזית וקוגניטיבית, וכאלו שאינן תואמות.

## שלב 1 – גיל 2-0

- תינוקות זקוקים למגע ומגיבים למגע
- ההנאה החושית של התינוק מהטיפול בו משמעותית ומשליכה על היכולת ליהנות ממגע חושני יותר מאוחר בחיים
- בנים מגלים את איבר מינם בגיל 8-7 חודשים, בנות כחודשיים מאוחר יותר
- בשנה השנייה התינוק רוכש גבולות ומתרגל שליטה.

## שלב 2 – גיל 5-2

- מתחילה סקרנות לגבי הגוף וגוף האחר
- מחפשים הזדמנויות לגעת בעצמם ובאחרים
- לומדים את שמות איברי המין ולומדים כללי היגינה בסיסיים
- מוטמעים מושגים כמו פרטיות, גבולות והסכמה
- מתחילים להבחין בין מה שמקובל לעשות באופן פרטי לבין מה שבפרהסיה

## שלב 2 – גיל 5-2

- יש עיסוק רב בצרכים (שלב אנאלי)
- מתחילים משחקי מגע וחקוי מבוגרים:
- אבא – אמא, רופא חולה וכו'
- שלב הבנת הזהות המגדרית ובמה היא שונה חיצונית מהמגדר השני
- מתחיל גירוי עצמי בזמן משחק וחשיפת איברים
- מתחילה התעניינות בשאלה איך באים ילדים לעולם?

## שלב 2 – גיל 5-2

- תקופה של גיבוש הזהות והבניית הזהות המגדרית
- הבניית המיניות מתרחשת בשלבים הראשונים של החיים
- הזהות המגדרית נבנית בשלב יותר מאוחר



## שלב 3 – גיל 9-6

- ממשיכים בנגיעות אך הפעם באופן מוצנע יותר
- משחקי "תראה לי ואראה לך"
- המשך התפתחות כיצורים מיניים וסקרניים
- המשך התבססות הזהות המגדרית
- מוטמעת ההבנה שמין ומגדר נשארים קבועים
- נוצרות חברויות קרובות בין בני אותו מין

## שלב 4 – גיל 10-13

- מתחילה התפתחות פיזיולוגית הורמונלית:
- ווסת, קרי לילה, שיעור, צמיחת שדיים, שינוי קול וכו'
- אצל בנות בגיל 10-11 ואצל בנים בגיל 11-12 בממוצע
- ממשיכים ביצירת מערכות יחסים, כולל התחלה של מערכות יחסים עם בני המין השני
- הסקרנות המינית ממשיכה ואף גוברת

## שלב 5 – גיל ההתבגרות 13–19

- שינויים משמעותיים מבחינה פיזיולוגית, רגשית וחברתית
- סימני המין השונים ושינויים גופניים שמחייבים הסתגלות מחודשת
- מתחילים קשרים אינטימיים, רומנטיים ומיניים

# מה עלינו להעניק לילדינו בחינוך למיניות מיטיבה?

● גיל 3-6:

● שמות איברי המין

● איברים פרטיים - הגוף שלך הוא ברשותך

● אוננות, פרטיות בהקשר הפיזי וגבולות המגע

● הבדלים בין המינים

● איך באים ילדים לעולם (זרע וביצית), לידה

● משחקים מיניים

● סודות - סוד טוב וסוד רע

● שיתוף ההורים

## מה עלינו להעניק לילדינו בחינוך למיניות מיטיבה?

גיל 6-12: כל הנ"ל ובנוסף:

- צפייה בתכנים באינטרנט – מה מותר ומה אסור ומדוע
- צילום עצמי, העברת תוכן לאחרים
- הבדל בין מגע נעים ללא נעים
- סוגי משפחות
- אהבה וקשר – ערכים

# התנהגות מינית נורמטיבית

- התנהגות מינית טבעית ובריאה היא תהליך איסוף מידע וחקירה:

- בודקים את גופם ונוגעים בו

- חוקרים את גופם של אחרים

- לומדים איך נראה גוף של בנים ובנות ומה התחושה כאשר יש מגע בגופי או בגוף האחר

- כיום חלק מאיסוף המידע נעשה דרך חשיפה לתקשורת - אינטרנט, פרסומות, סדרות, סרטים וכו'

# חשיפה למידע באינטרנט

- ילדים נחשפים לאתרי פורנו ללא כוונה בגיל 9 בממוצע
- בשלב יותר מאוחר מתחיל חיפוש מכוון של תכנים מיניים הזמינים לכל
- החשיפה הבלתי מתווכת לחומרים בלתי מתאימים גורמת לעיוותים תפיסתיים
- ילדים עוברים תהליך סקסואליזציה מוקדמת עקב החשיפה המוקדמת והלא מותאמת

## סקסואליזציה מוקדמת

אנחנו עדים לתהליך חברתי שבו במקום שהמיניות תפתח מבפנים לפי שלבי ההתפתחות המצופים היא מגיעה כהתקפה מבחוץ ויוצרת תהליך שבו רמת הגירוי, הידע וההתנהגות של הילדים לא מתאימים לשלב ההתפתחותי שלהם. דבר זה יוצר הצפה, בלבול, ועיוותים תפיסתיים. את התהליך הזה אנחנו מכנים 'סקסואליזציה מוקדמת'.

גיא עינת, מתוך אתר מרכזי הסיוע



## סקסואליזציה מוקדמת

הצפייה בפורנוגרפיה הופכת להיות הזיכרון המיני הראשון של הילד עוד לפני שחווה התנסויות מיניות הדרגתיות שהן בדרך כלל חלק משלבי ההתבגרות, לדוגמא נשיקה או חיבוק ראשוניים.

חשיפה לתכנים מיניים בלתי מותאמים לגילם והתפתחותם הקוגניטיבית של ילדים, משפיעה באותה מידה כמו פגיעה מינית מבחינת הטראומה שהיא עלולה לגרום.









# משחקים מיניים

- במשחק מיני בריא וטבעי הילדים בדרך כלל נרגשים, מגחכים ונהנים
- הרגש האופייני הוא עליצות וספונטניות
- הילדים חוקרים את מיניותם ובמקביל מאזנים בעיסוק בתחומים נוספים
- משחק מיני מתרחש בדרך כלל בין ילדים שיש ביניהם מערכת יחסים והיכרות ממושכת המבוססת על משחק משותף או חברות

# משחקים מיניים

- הילדים השותפים במשחק הם בני גיל דומה, ממדי גוף דומים והתפתחות קוגניטיבית דומה
- המשחק בודק גם תפקידי מגדר
- הילדים מבינים בגיל מוקדם כי כדאי לנהל משחק מיני וחקירה בחשאי
- אם ייתפסו ויגידו להם להפסיק, רוב הסיכויים שיפסיקו לשחק, לפחות בנוכחות מבוגרים
- חשוב להדגיש שמשחק מיני תקין נעשה כשכולם שותפים לרצון ואין בו כפייה, אלימות או איום







## משחק מיני תמים או פגיעה?

קיימים 3 מבחנים מרכזיים על מנת שנוכל להחליט אם אירוע מסוים הוא משחק מיני תמים, מותאם גיל ומהנה לכל המשתתפים או שעלול להיווצר מצב של פגיעה

## מבחן השוויון

- הילדים דומים בגיל ובממדי הגוף שלהם
- רמת ההתפתחות הקוגניטיבית שלהם דומה
- מעמד חברתי שווה – אין במשחק ילד מקובל וילד דחוי חברתית
- בדרך כלל ילדים יבחרו למשחקים מיניים ילדים שאיתם יש להם היכרות ממושכת והם נוהגים לשחק יחד

## מבחן ההסכמה

- כל הילדים מסכימים למשחק ונהנים ממנו
- מבינים את משמעות המשחק
- בחירה ורצון חופשיים להשתתף
- מודעות לתוצאות
- יכולת מנטלית להביע רצון והסכמה

## מבחן הכפייה

- היעדר שיוויון בין הילדים: גיל, כוח, גודל פיזי, מעמד חברתי
- יחסי כוח או סמכות
- איומים, כפייה והפחדה פיזיים ורגשיים
- הצעת שוחד ממשי, חברתי או רגשי

## התנהגויות מיניות מעוררות דאגה:

הילדים מתמקדים במיניות באופן מוגבר ולא פרופורציונאלי.

התנהגויות מעוררות דאגה המערבות סודיות, כעס, מתח, חרדה, כפייה, כוח וכפייתיות.

ילדים שהעירו להם על התנהגות מינית לא מותאמת, ואף על פי כן הם ממשיכים בה.

## התנהגויות מיניות מעוררות דאגה:

ילד מפגין עיסוק יתר במיניות, אם הוא מעדיף לאונן במקום להשתתף בפעילויות רגילות לילדים.

ילדים שנראה כי אינם מסוגלים להימנע מלעסוק בפעילות מינית

התנהגות מינית שתדירותה, עוצמתה או אופייה הפולשני הולכים וגוברים עם הזמן.

ילדים המייחסים אופי מיני לדברים לא מיניים.

## התנהגויות מיניות מעוררות דאגה:

ילדים שנראה כי יש להם ידע רב על מיניות ומתנהגים בדרכים אשר מאפיינות ביטוי מיני של מבוגר. התנהגויות מיניות שהן שונות באופן משמעותי מאשר אלה של ילדים אחרים באותו גיל. התנהגות מינית של ילדים המכוונת לאנשים מבוגרים ומביכה אותם.



## התנהגויות מיניות מעוררות דאגה:

ילדים העוסקים בהתמדה, באופן נרחב ומתוך הסכמה הדדית במעשים מיניים האופייניים למבוגרים, עם ילדים אחרים.

כאשר להתנהגויות המיניות מתלווים רגשות פחד, חרדה, בושה ותחושת אשמה.

מעשים מיניים הגורמים כאב או אי-נוחות פיזיים או רגשיים לילד עצמו או לאחרים.

כאשר ההתנהגות המינית מלווה בביטויי כעס מילוליים או פיזיים. תוקפנות המלווה התנהגות המינית היא תגובה נלמדת.

## התנהגויות מיניות מעוררות דאגה:

ילד שמראה התנהגות מינית בלתי מותאמת לגילו הוא ילד במצוקה.

אין לו יכולת לבטא את המצוקה שלו במילים, לכן הוא מראה אותה בהתנהגות שלו.

חובה לפנות לגורם מקצועי באותה מידה שבה יש חובה אם יש חשד שהילד עובר פגיעה.

הגורם שאמור לקבל את הפנייה – עו"ס לחוק נוער הוא מאבחן ומפנה לגורמי מקצוע כשיש צורך בטיפול, הן את הילד והן את ההורים או המשפחה

הבת שלי בכיתה ד'. לא פעם כשאני נמצאת איתה שם בתחילת היום, יש ויברציה אגרסיבית ומתוחה באוויר שמגיעה מכיוון הבנים בפירוש. זאת כיתה עם רוב של בנים: 6 ילדות ו-14 ילדים.

הבוקר, כמו שראית, הייתי בכיתה עם X לבקשתה. אחד הבנים (יושב ממש לפניה, לא יודעת מה שמו) התחיל לדבר על "מציצת זין". דיבר על זה הרבה ואפילו הדגים על עצמו, כאילו. הבנים האחרים היו ברובם נבוכים, ו\*\*\*\* אמר לו שלא יפה לדבר ככה תוך כדי שהוא מסתכל עלי. אני לא יודעת אם הוא היה אומר משהו אם אני, כמבוגרת, לא הייתי שם.

# ספרים לגיל הרך בנושא איך באים ילדים לעולם:

ספר מלא אהבה איך נפתלי בא לעולם - אלונה פרנקל

איך באתי לעולם? - צילה דגון

בבטן של אמא - תומס סוונסון

אמא, מה יש לך בבטן? - אבי קוקוביני

תינוקות לא מוצאים בסופר - אורנה לנדאו

הממלכה של אלה - שני פרידמן

# ספרים מומלצים:

הבנת ההתנהגות המינית בגיל הילדות -  
ד"ר טוני קוואנה ג'ונסון



לדבר על מין עם ילדינו -  
אל ורנקיו



מיטה וחצי מדריך מיניות למתבגרים -  
לי ראובני בר דוד



מידע אמין על מין - שלומית הברון וסנדי בשרטי

תודה על ההקשבה !!!



אפרת גוטליב  
מחנכת למיניות בריאה  
"מדברים מיניות" – מיזם חינוכי לשינוי חברתי